

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2021

Marking Scheme

Bulgarian

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

Схема за оценяване и критерии

Първа част

(30 /70)

1. Какво е значението на думите и на изразите в текста?

а) поговорка

1 точка

– народно умотворение, устойчив израз с преносно значение, с което се изказва мъдрост, придобита от житейски опит

б) дискриминация

1 точка

– разграничаване и отхвърляне на човек или група хора, насочено към социално изключване по различни критерии, като социален или етнически произход, религия, пол, ниво на интелигентност, здравословно състояние и др.

в) лицемерие

1 точка

– неискрено, често злонамерено поведение, прикрито под маската на чистосърдечие и добронамереност

г) стереотипно отношение

1 точка

– привично, шаблонно, клиширано отношение

д) негативизъм

1 точка

– проява на недоверие, отхвърляне на чуждо мнение и намеса, скептицизъм

2. „Лоша рана зараства, лоша дума не се забравя.” Обяснете значението на тази поговорка.

5 точки

– Болката от обидата, от унижението, от думите, които накърняват човешкото достойнство е по-силна и по-трайна от физическата болка.

3. В текста се отправя критика към българските медии. Защо, според вас?

5 точки

– В текста се твърди, че „езикът на огромна част от медиите, а и на част от политиците, е всъщност дори по-лош от този на улицата”, като в същото време се отбелязва, че публичният език „не трябва да деградира до езика на улицата, нито да се превръща в инструмент за тормоз и унижение на индивиди или цели групи хора”.

4. С кои „обидни думи” се бори политическата коректност и защо?

5 точки

– Политическата коректност се бори с обидното „етикетиране”. Не става въпрос за „изобщо обидни думи”, а за обидни думи в публичното пространство, които дискриминират определени групи и малцинства - социални, етнически, религиозни, също и хора, „които имат същите права като останалите, но са по-различни, било по ръст, тегло, физически или умствен недъг, пол, раса, сексуална

ориентация и т.н.” Тя замества дискриминиращите думи (с негативно вътрешно значение, често наложено исторически и с вкоренена употреба) с неутрални названия и така реагира срещу дискриминацията. В текста са дадени различни примери за това как е невъзможно да променим отношението си към хора, като в същото време ги наричаме „идиоти”, „ненормални” и „чифути”, думи с трайни негативни конотации.

5. Политическата коректност е обект на множество атаки и противниците ѝ я наричат „езикова криеница” и „форма на лицемерие”. Какво е вашето мнение?

5 точки

– Наистина, в определени случаи, когато борбата с дискриминацията се задоволява само с езикови ограничения, политическата коректност може да бъде тълкувана като форма на лицемерие. Но дори да е така, в повечето случаи не става въпрос за преднамерено лицемерие, а за реални трудности да се справим с проблема. Често сме безпомощни пред вкоренените предразсъдъци и стереотипни поведения или просто не успяваме да осъществим важни социални реформи. Както е описано в текста, премахването на дискриминационните етикети не изключва и не подменя усилията за промяна на отношението към дискриминираните групи хора. Точно обратното, без това усилие, новите названия остават „празни” и безсъдържателни, затова безсмислени и дори лицемерни. Но в същото време, езикът сам по себе си притежава силата да въздейства и много примери говорят за невъзможността да променим отношението си към хора, без да променим думите с трайни негативни конотации, с които ги назоваваме. С промяната на думата ние влизаме в спор със стереотипните реакции и изразяваме желание за промяна на отношението ни към определени групи хора, което само по себе си е целенасочено действие срещу дискриминацията.

6. В текста политическата коректност е наречена „цивилизационен филтър”. В такъв случай, не може ли да говорим просто за „норми на доброто възпитание” и не е ли излишен терминът „политическа коректност”?

5 точки

– Истина е, че когато сме „политически коректни”, ние демонстрираме едновременно и добро възпитание. Но доброто възпитание е по-широко понятие, което се отнася към цялостното ни поведение, както в публичното пространство, така и в интимен, домашен и приятелски кръг. Политическата коректност няма претенция да кодифицира всяка една езикова изява, тя се грижи за публичното пространство и за обществените дебати и е базова езикова конвенция на обществото, която гарантира, че всички ще бъдат третирани „с уважение и като равни”, тя е „цивилизационен филтър” на публичното пространство, в което коригира както дискриминиращи жестове, така и неуместни реакции, персонални нападки, борби и противопоставяния и всичко, което пречи на добрата комуникация и от което обществото няма полза.

Напишете съчинение (минимум 300 думи) на една от следните теми:

1. Всеки човек трябва сам да възпитава себе си. *(Иван Тургенев)*

или

2. „Вие не можете просто да си измисляте собствени факти, само защото не харесвате това, което чувате...” *(Грета Тунберг)*

Умение за създаване на цялостен, логически последователен (кохерентен и кохезивен) текст, целенасоченост на аргументацията, езикова компетентност и речеви умения.

Бележки:

При оценяването на отговорите от първите две части се прилагат следните критерии:

- 1. Яснота и точност на израза – кандидатът разбира добре въпросите и знае как да отговори ясно и точно;*
- 2. Свързаност и непротиворечивост на отговорите – кандидатът използва откъси от текста, които са адекватни на мисълта му, идеите му са непротиворечиви и композицията на съчинението следва определена логика*
- 3. Езикова компетентност – кандидатът умее свободно да изразява идеите си, езикът на изказването му е ясен и точен*
- 4. Конвенционални умения – кандидатът владее и прилага граматичната норма и правописа на съвременния български книжовен език*

